

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Joachim Langens Verbesserte und Erleichterte
Lateinische Grammatica mit einem Paradigmatischen und
Dialogischen Tirocinio**

Lange, Joachim

Halle, 1755

VD18 12464023

Cap. II. De Carminvm Generibvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18565

POETICAE CAP. II
DE CARMINVM GE-
NERIBVS.

§. I. *Carmen* est concinna versuum congeries.

§. II. *Versus* est legitima vocum compositio, certo pedum modo ac numero definita. Dicitur etiam *metrum*.

§. III. *Pes* est certa syllabarum ratione quantitatis et numeri constitutio: complexus autem eiusmodi syllabarum est *regio metrica*, seu locus, quem pes quisque occupat.

§. IV. Ex pedum numero fit *scansio*, seu versus *dimensio* secundum regiones et pedes.

§. V. In dimensione obseruanda est *cæsura*: quæ est decora dictionis per pedes intersectio, ita vt vltima vel penultima syllaba nouum pedem inchoet. Vnde versus, cæsura carens, nullam habet gratiam: vt

Nuper quidam doctus cœpit scribere versus.

Defectum cæsurae habent versus tardigradi: vt

*Conturbabantur Constantinopolitani
Innumerabilibus sollicitudinibus.*

§. VI. Pedes vero sunt vel disyllabi, vel trisyllabi, vel tetrasyllabi.

§. VII. *Disyllabi* sunt quatuor: *spondeus* -- omnes; *trocheus* - v seruat; *pyrrhichius* v v Deus; *iambus* v - pios.

§. VIII. *Trisyllabi* sunt octo, quorum vsitatiores sunt: *dactylus* - v v optima; *anapestus* v v - domino; *molosus* --- insani; *tribrachys* v v v lege-re; *bacchius* v -- gubernans.

§. IX. *Tetrasyllabi* sunt sedecim, quorum vsi-

Z

tatio-

tatiores sunt: *dispondeus* - - - - concludentes; *choriambus* - v v - est requies; *proceleusmaticus* v v v v hominibus; *diiambus* v - v - seueritas.

§. X. Vsitatiora carminum genera sunt *Adonicum*, *Heroicum* siue *Hexametrum*, *Elegiacum*, *Anapesticum*, *Iambicum*, *Trochaicum*, *Phalacium*, *Sapphicum*, *Glyconicum*, *Choriambicum*, *Alcaicum* et *Archilochium*. Quorum vnumquodque constituitur e concinna versuum congerie.

§. XI. Versus ADONICVS est quasi exitus hexametri. Duas enim continet regiones: quarum prior exhibet *dactylum*, posterior *spondeum* vel *trochaum*. Vt

- v v | - - *Sis mihi presens*
 - v | *Rebus in artis,*
 Christe redemptor.

§. XII. Versus HEXAMETER constat sex regionibus: quarum quatuor priores promiscue habent vel *dactylum* vel *spondeum*, quinta solum *dactylum*, sexta *spondeum* vel *trochaum*. Vt:

- - | - - | - - | - - | - v v | - -
 - v v | - v v | - v v | - v v | - v v | - v

Illi inter sese magna vi brachia tollunt. Virg.

Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus. Id.

Not. 1. Quinta regio interdum ob scribentis adfectum habet *spondeum*, precedente tamen *dactylo*, vnde eiusmodi versus *spondaicus* dicitur: vt

Cara Deum soboles, magnum lous incrementum. Virg.

Not. 2. Cauendum est, ne hexameter desinat temere in vocem monosyllabam, nisi precedente altera monosyllaba, vt *Principibus placuisse viris non vitima laus est* aut tetrasyllabam, vt *Augesunt alie gentes, alie minuuntur.* Lucret.

Not. 3.

Not. 3. Genus hexametrum vocatur *heroicum*: quia illustrium virorum rebus gestis, stilo magifico describendis, quam conuenientissimum est.

§. XIII. Versus PENTAMETER, qui in genere elegiaco versui hexametro semper subiicitur, habet quinque regiones et diuiditur in duo *hemistichia*: quorum prius in duabus regionibus admittit vel spondeum vel dactylum, remanente syllaba longa dictionem finiente; *posterius* duos dactylos remanente syllaba longa vel breui. Quæ duæ remanentes syllabæ quintam regionem efficiunt. Formula hæc est:

- -	- -	-	- v v	- v v	-
v v	- v v	-	- v v	- v v	v

Horrebant sauis omnia verba minis.

Sit bene conueniens et sine labe toga.

Not. 1. Hexameter cum pentametro *venuste* perfectam sententiam, saltem colon continet.

Not. 2. Neutrum hemistichium commode definit in vocem monosyllabam, nisi præcedente alia. Ut

Magna tamen spes est in bonitate Dei.

Not. 3. Vltima pentametri vox non facile solet esse duabus syllabis longior.

§. XIV. Versus ANAPAESTICVS primis duabus regionibus admittit anapæstum vel spondeum, tertia anapæstum tantum, syllaba residua. Ut

v v -	v v -	v v -	-	Iam mæsta quiesce querela:
-	-	-	-	v Lacrimas suspendite matres:
-	-	-	-	Veniant modo tempora iusta.

§. XV. Versus IAMBICVS est, qui locis *imparibus* (1, 3, 5, 7) iambum, spondeum, rarius tribrachyn, anapæstum atque dactylum: *paribus* autem (2, 4, 6, 8) iambum aut tribrachyn recipit. No-

men habet a pede *iambo*: qui quo frequentior in hoc genere est, eo venustior est versus.

Sunt autem versus *iambici* vel *quaternarii*, qui quatuor; vel *senarii*, qui sex, vel *octonarii*, qui octo constant regionibus.

Forma iambici quaternarii, unde ceteri diiudicari possunt, hæc est:

1.	2.	3.	4.
v -	v -	v -	v -
-		-	v
Rarius			
v v v	v v v	v v v	v v v
v v -		v v -	
- v v		- v v	

O lux beata Trinitas! O principalis unitas!

Iam sol recedit igneus: infunde lumen cordibus.

Not. 1. In hoc genere rhythmici valde iucundi sunt.

Not. 2. Ex iambico quaternario fit versus anacreonticus, si ultima syllaba rescindatur, hoc modo:

Recesit umbra noctis: Ab arce Phæbus alta

Novum iubar decorus Micante fundit ore.

Not. 3. Iambicus senarius dicitur *choliambicus* vel *scæzon* siue claudicans, quando in fine spondeum vel trochæum admittit, quinta regione necessario iambum requirente, ut:

Sed non videmus mantica quod in tergo est.

§. XVI. Versus TROCHAICVS est, qui locis imparibus (1, 3, 5, 7) trochæum, rarius tribrachyn: paribus autem (2, 4, 6, 8) trochæum vel spondeum; rarius tribrachyn, anapæstum vel dactylum recipit. Nomen habet a pede trochæo: qui quo frequentior in hoc genere est, eo venustior est versus.

Sunt

Sunt autem versus trochaici non minus varii, quam iambici: vfitatissimus tamen est *octonarius*, regionem vltimam vna syllaba finiens. Forma eius hæc est:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
- v	- v	- v	- v	- v	- v	- v	-
	- -		- -		- -		v
Rari	us						
vvv	vvv	vvv	vvv	vvv	vvv	vvv	
	vv-		vv-		vv-		
	- v		- vv		- vv		

Ipse iussit et creata; dixit ipse et facta sunt:
Terra, cælum, fossa ponti, trina rerum machina.

§. XVII. Versus PHALÆCIVS quinque habet regiones: quarum prima recipit spondeum, secunda dactylum, reliquæ tres trochæum, vt:

-- | -vv | -v | -v | -v

Audit cuncta Deus videtque iustus,
Vitam quæ faciunt beatiorum.

Not. Hi versus a syllabarum numero vocantur *hendecasyllabi*.

§. XVIII. Versus SAPPHICVS quinque constat regionibus, quarum prima recipit trochæum, secunda spondeum, tertia dactylum, quarta et quinta rursus trochæum: vt

-v | -- | -vv | -v | -v

Integer vitæ scelerisque purus.

Not. 1. Tertio cuique versui adnecti solet adonicus, qui periodum plerumque claudit: vt

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare; sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela. Hor.

Not. 2. Traiectis vocibus versus sapphicus in phalæcium potest commutari: vnde summa vtriusque generis est similitudo. Vt *Sapphicus*: Non eget Mauri iaculis, nec arcu.
Phalæcius: Non Mauri iaculis eget, nec arcu.

§. XIX. Versus GLYCONICVS (sic dictus ab auctore Glycone) constat spondeo, choriambō et iambo seu pyrrichio, vt

-- | -vv- | vv. Vel ita: -- | -vv | -vv
 | | | | |
 | | | | |

*Tandem regia nobilis,
 Antiqui genus Inachi,
 Fratrum composuit minas.*

§. XX. Versus CHORIAMBICVS præ ceteris amat choriambum pedem, et habet hanc formam:

-- | -vv- | -vv- | vv *Mæcenæ, atavis edite regibus.*

§. XXI. Versus ALCAICVS in prima regione habet spondeum vel iambum, in secunda bacchi-um, in tertia et quarta dactylum. Horatius binis alcaicis duos semper alios iungit: quorum vnus est iambicus quaternarius cum syllaba abundante, in tertia tamen regione semper habens spondeum; alter alcinianus dactylicus. Forma carminis Horatiani hæc est:

Alc. -- | v-- | -vv | -vv |
 v | | | |
Iamb. v- | v- | - | v- | v
 - | | | |
Alcm. -vv | -vv | -v | -v |

*Dulce et decorum est pro patria mori.
 Mors et fugacem persequitur virum,
 Nec parcat imbellis iuuentæ
 Poplitibus timidoque tergo.*

§. XXII. Versus ARCHILOCHIVS ita disponitur:

-vv | -vv | -vv | -vv | -v | -v | -v
 - | - | - | - | - | - | -

Desine flere bonum tantum: tenet ille regna cæli.

POETICAE CAP. III
 DE RELIQUA CARMINUM
 DISTRIBUTIONE ET
 APPELLATIONE.

§. I. Ratione *materiae* carmen est varium: pro-
 ut materia est vel læta, vel tristes, vel laudatiua.

§. II. Ratione *materiae lætae* carmen præcipue est

1. *Genethliacum* seu natalicium, quod in honorem natalium conscribitur.
2. *Epithalamium* seu nuptiale, quo nuptiæ celebrantur.
3. *Propempticum* seu apobaterion, quod abeuntes votis bonisque ominibus prosequitur.

4. *Epinicium*, quo victoribus gratulamur.

§. III. Ratione *materiae tristis* carmen est

1. *Epicedium* seu funebre in defunctos.
2. *Epitaphium*, quod defuncti tumulo aut cippo inscribitur.
3. Huc accedunt *threni*, quibus euerfionem vrbi-
um aut regionum lugemus.

§. IV. Ratione *materiae laudatiuae* carmen dicitur

1. *Hymnus*, quo Dei laudes celebrantur.
2. *Soterion*, quo Deo pro præstita ope ac salute gratias agimus.
3. *Onomasticon*, quod nominis alicuius laudibus absolvitur.
4. *Encomiasticon*, quod aliarum rerum vel personarum laudes describit. Huc pertinet
5. *Panegyricum*, quod publice in magna frequentia recitatur.

§. V. Ratione *materiae mediæ* ac promiscuæ carmen est